

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS FOR INNOVATIVE EDUCATIONAL ACTIVITIES

У статті обґрунтовано педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності. Зокрема, запропоновано дві групи педагогічних умов, а саме: організаційно-педагогічні, що відповідають забезпеченню зовнішніх умов організації педагогічної практики, і психолого-педагогічні, що забезпечують внутрішні умови підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності. До організаційно-педагогічних умов формування досліджуваного феномена зараховано такі умови: збільшення тривалості практики підготовки майбутніх учителів під патронатом досвідчених наставників; запровадження в процес професійної підготовки дуальної форми навчання; удосконалення програмно-методичного складника професійної підготовки майбутніх учителів; посилення зв'язків між вищою й середньою школами та роботодавцями в процесі проходження практики; запровадження проходження практики студентами бакалаврату в одному освітньому закладі. До групи психолого-педагогічних умов підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності зараховано такі: актуалізація ціннісно-мотиваційної сфери студентів на освоєння інновацій та успіху в майбутній виховній діяльності; забезпечення інтегрованого практико-орієнтованого й виховного характеру змісту процесу професійної підготовки майбутніх учителів, можливість підвищення їхнього рівня знань за рахунок вибіркового навчальних дисциплін; розвиток рефлексивного усвідомлення студентами готовності до майбутньої виховної діяльності в процесі практичної підготовки; наближення професійної підготовки майбутніх учителів до реальних умов майбутньої педагогічної діяльності на основі активного застосування особистісно та практико орієнтованих педагогічних технологій; активізація проходження різних видів педагогічної практики, урахування результатів виробничої практики під час державної атестації випускників.

Ключові слова: організаційно-педагогічні умови, психолого-педагогічні умови, професійна підготовка майбутніх учителів, інноваційна виховна діяльність, заклад вищої освіти.

The article substantiates the pedagogical conditions for the professional training of future teachers for innovative educational activities. In particular, two groups of pedagogical conditions are proposed, namely: organizational and pedagogical, corresponding to the provision of external conditions for the organization of pedagogical practice and psychological and pedagogical, providing internal conditions for the preparation of future teachers for innovative educational activities. The organizational and pedagogical conditions for the formation of the phenomenon under study include the following conditions: an increase in the duration of the practice of training future teachers under the patronage of experienced mentors; introduction of a dual form of education into the process of professional training; improvement of the program and methodological component of the professional training of future teachers; strengthening ties between higher and secondary schools, and employers in the process of internship; introduction of internship for undergraduate students in one educational institution. The group of psychological and pedagogical conditions for preparing future teachers for innovative educational activities includes the following: actualization of the value-motivational sphere of students for the development of innovations and the success of future educational activities; ensuring an integrated practice-oriented and educational nature of the content of the process of professional training of future teachers, the possibility of increasing their level of knowledge through selective educational disciplines; development of students' reflective awareness of readiness for future educational activities in the process of practical training; approximation of the professional training of future teachers to the real conditions of future pedagogical activity on the basis of the active use of personally and practice-oriented pedagogical technologies; activation of the passage of various types of teaching practice, taking into account the results of industrial practice during the state certification of graduates.

Key words: organizational and pedagogical conditions, psychological and pedagogical conditions, professional training of future teachers, innovative educational activities, institution of higher education.

УДК 378.011.3-051:[001.895:37]
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/32-1.28>

Онищенко Н.П.,
докт. пед. наук, доцент,
професор кафедри загальної педагогіки
і педагогіки вищої школи
Університету Григорія Сковороди
в Переяславі

Постановка проблеми в загальному вигляді.

В умовах інтеграції вищої освіти України в європейський освітній простір і з урахуванням основних положень Закону «Про вищу освіту», Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 роки, Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки надзвичайно актуальним є розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищенні якості освіти на інноваційній основі, професійний розвиток

академічного персоналу вищої школи з використанням інноваційних технологій. Оскільки лише вчителі з творчими здібностями й інноваційним потенціалом здатний до ефективної професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Особливості освітньої інноваційної діяльності висвітлено в працях науковців: теоретичні питання педагогічної інноватики (І. Бех, Л. Ващенко, І. Гавриш, Л. Даниленко, В. Докучаєва, К. Завалко, О. Ігнатівич, С. Лісова О. Огієнко й та ін.); інно-

ваційні педагогічні технології (І. Дичківська, Т. Дем'янюк, О. Дубасенюк, Л. Іванечко, Г. Кособуцька, С. Моїсеєв, Н. Савінова, О. Шапран та ін.); упровадження педагогічних технологій у практику роботи закладів вищої освіти (А. Алексюк, А. Андреев, І. Богданова, П. Воловик, В. Зайцев, Н. Заячківська, О. Пехота, Г. П'ятакова, Г. Селевко, С. Сисоєва й ін.); дослідження змісту професійної підготовки майбутнього вчителя (В. Галузинський, О. Пехота, О. Савченко, В. Сластьонін та ін.); формування професійної готовності студентів закладів вищої освіти до педагогічної діяльності (А. Деркач, М. Дяченко, Л. Кандибович, М. Левітов та ін.).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Усі вищеназвані наукові праці вносять безсумнівний вклад у вирішення проблеми дослідження, проте вони не розв'язують тих завдань, що стосуються обґрунтування педагогічних умов ефективної професійної підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності. Підкреслимо, що формування такого складного особистісного утворення, як готовність майбутніх фахівців до інноваційної діяльності, передбачає обов'язкову розробку й використання педагогічних умов, які забезпечують ефективність і якість їх підготовки.

Мета статті – обґрунтування педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти до інноваційної виховної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Категорія «педагогічні умови» активно застосовується в психолого-педагогічній літературі, сучасних дисертаційних дослідженнях, присвячених проблемами професійної підготовки майбутніх фахівців, має багато трактувань, тому вважаємо за доцільне провести більш ґрунтовний аналіз її сутнісних ознак. Так, С. Літвінчук під педагогічними умовами процесу професійної підготовки майбутніх фахівців у ЗВО розуміє необхідні обставини, які зумовлюють його та дають йому розвиток, забезпечуючи успішне вирішення завдань підготовки й отримання максимальних результатів учіння-формування професійно компетентних спеціалістів [7, с. 11]. О. Столяренко педагогічні умови розглядає «як сукупність факторів, які свідомо створюються в освітньому процесі й впливають на його результативність» [9, с. 292]. Отже, під «педагогічними умовами» науковці розуміють чинники (зовнішні та внутрішні), необхідні педагогічні обставини, сукупність факторів тощо.

Правомірним, на нашу думку, є зауваження О. Дурманенко, що мова йде про обставини, пов'язані з організацією навчально-виховного процесу в закладі вищої освіти з тим зовнішнім навчально-виховним середовищем, у якому відбувається пізнавальна, навчальна, науково-дослідницька й виховна діяльність студентів, спрямована

на формування в них насамперед професійних знань, умінь і навичок, розвиток їхньої світоглядної культури, професійної компетентності тощо [2, с. 135–136]. Тобто чинники, що обумовлюють педагогічні умови розвитку досліджуваного феномена, існують в інноваційному виховному середовищі закладу вищої освіти. Отже, під «педагогічними умовами» розуміють сукупність об'єктивних можливостей, обставин, що супроводжують освітній процес, які певним чином структуровані й спрямовані на досягнення поставленої мети.

К. Кончович дає визначення поняття «сукупність педагогічних умов», які автор визначає як динамічний комплекс, що охоплює всі аспекти досліджуваного явища й водночас ураховує змінний характер професійно-педагогічної підготовки студентів [6, с. 97]. Л. Хоменко-Семенова доводить, якщо певна умова є причиною якогось ефекту, то вияв цього ефекту залежить не лише від усвідомлення нами цієї умови (її визначення), а й від її наявності, існування, реалізації. Відтак перед викладачем постає завдання не лише визначити, а й створити (підготувати), реалізувати певні умови для досягнення запланованого ефекту [11]. Отже, можна зробити висновок, що в процесі дослідження виокремлюється комплекс педагогічних умов, який охоплює всі аспекти досліджуваного явища.

Отже, педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності розглядаємо як зовнішні та внутрішні чинники впливу інноваційного виховного середовища закладу вищої освіти на студентів, що детермінують результати їхнього виховання, освіти й розвитку, забезпечують можливість визначення індивідуальної траєкторії майбутньої виховної діяльності.

Дискусійною залишається й проблема різновидів педагогічних умов. Так, М. Ковальчук на основі аналізу наукових джерел засвідчує, що навчально-виховний процес вміщує два магистральні напрями організаційно-педагогічної діяльності з формування готовності майбутніх педагогів до певного виду діяльності: створення оптимальних зовнішніх умов – макро- та мікросоціального середовища (взаємини «викладач-студент», об'єктивність оцінки навчальної праці, місце навчання, приміщення, постійність робочого місця та його оснащення тощо) через спільну діяльність і спілкування в освітньому процесі (Ю. Бабанський, О. Бодальов, Б. Гершунський, А. Макаренко, А. Мудрик та ін.); забезпечення внутрішніх умов (стан здоров'я, психологічні настанови, особистісні новоутворення, потреби, досвід, знання, уміння, навички тощо) для саморозвитку й самовиховання всіх учасників освітнього процесу через механізми самопізнання, рефлексії, цілеутворення (Б. Ананьєв, Л. Божович, Б. Братусь, Т. Давиденко, С. Рубінштейн та ін.) [5, с. 113–114]. Підхід цього дослідника до класифікації педагогіч-

них умов напряму узгоджується з її розумінням у психолого-педагогічній літературі як впливу чинників. Отже, це ще раз доводить, що педагогічні умови підпорядковуються зовнішнім і внутрішнім чинникам.

Поширеним у психолого-педагогічній літературі є поділ педагогічних умов на дидактичні (конструювання й зміни в змісті, формах, методах, технологіях навчання); психолого-педагогічні (вибір конкретних можливостей змісту освіти, форм, методів, що спрямовані на вдосконалення конкретних характеристик особистості); організаційно-педагогічні (зміни в організації освітнього процесу).

Ураховуючи специфіку дослідження – виховне спрямування професійної підготовки майбутніх учителів у процесі практичної підготовки студентів, уважаємо, що з перерахованих вище педагогічних умов можна виокремити психолого-педагогічні й організаційно-педагогічні. При цьому вважаємо, що психолого-педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності відповідають забезпеченню внутрішніх умов, а організаційно-педагогічні – зовнішніх умов.

Педагогічні умови завжди підпорядковані зовнішнім і внутрішнім чинникам: до зовнішніх можна зарахувати, наприклад, особливості організації навчально-виховного процесу; зміст навчального матеріалу; побудову міжособистісної взаємодії учасників навчання тощо, до внутрішніх – рівень професійної мотивації студентів; їхню потребу в самовдосконаленні; їхні нахили, уподобання, зацікавленість у професійному становленні тощо.

Тепер розглянемо педагогічні умови, що виокремлені різними науковцями в процесі дослідження різних аспектів проблеми професійної підготовки майбутніх учителів до виховної роботи й формування готовності до інноваційної виховної діяльності.

І. Гавриш обґрунтовано як загальнопедагогічні, так і часткові педагогічні умови формування готовності студентів педагогічних закладів вищої освіти до інноваційної професійної діяльності. Так, загальнопедагогічні умови досліджуваного феномена пояснюють, що підготовка майбутніх учителів до створення, розповсюдження та впровадження освітніх нововведень має функціонувати як цілісна система на основі розробки й реалізації відповідної технології; інноваційне навчання майбутніх учителів має спрямовуватися на їх становлення як суб'єктів освітніх інновацій і відповідати основним положенням особистісно орієнтованого підходу та інноваційної педагогічної освіти; включення до змісту процесу підготовки технології блоків-напрямів, орієнтованих на формування в студентів готовності до створення, упровадження й розповсюдження освітніх інновацій. Систему загальнопедагогічних умов автором конкретизовано в частково педагогічних умовах формування

готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності, а саме:

– процес розвитку мотивації інноваційної професійної діяльності передбачає: а) визнання його основними цілями прийняття майбутніми вчителями завдань модернізаційних перетворень у системі загальної середньої освіти як особистісно значущих і розвиток у них мотивації досягнення в професійній галузі; б) реалізацію комплексу заходів із розвитку в студентів мотивації професійної діяльності, спрямованої на впровадження в практику роботи закладів загальної середньої освіти нової освітньої парадигми, що являє собою систему тренінгових занять із формування відповідних знань, дієвих і внутрішніх мотивів; в) покладення в основу тренінгу з розвитку в студентів мотивації досягнення в професійній галузі системи вправ, орієнтованих на формування оптимальної тактики цілеутворення, почуття особистісної причинності й синдрому досягнення;

– формування готовності майбутніх учителів до педагогічного цілеутворення має здійснюватися в умовах спеціально організованого навчання на засадах системного підходу та спрямовуватися на опанування студентами такими механізмами: визначення концептуальних освітніх цілей; їх перетворення на педагогічно сформульовані вимоги до освіти; розробка адекватних цілей моделей навчально-виховного процесу;

– підготовка майбутніх учителів до створення освітніх інновацій має ґрунтуватися на інноваційній концепції творчості, відбуватися в контексті комплексного підходу й мати цілісний характер завдяки включенню до змісту інноваційного навчання комплексу заходів, спрямованих на розвиток креативності професійного мислення студентів, формування в них готовності до наукової творчості в педагогічній галузі та педагогічного новаторства в єдності й взаємозв'язку окремих етапів їх здійснення;

– формування готовності майбутніх учителів до розповсюдження освітніх інновацій має здійснюватися з позицій соціально-психологічного підходу, реалізовувати концептуальні ідеї префігуративної культури та будуватися на засадах контекстної технології із застосуванням комплексу заходів, спрямованих на набуття студентами здатності ознайомлювати освітян з новачками, формувати в педагогів інтерес до нововведень, переконувати їх у доцільності використання інновацій у професійній діяльності й організувати апробацію нововведення;

– підготовка майбутніх учителів до впровадження освітніх інновацій має ґрунтуватися на основних положеннях програмно-цільового підходу та спрямовуватися на опанування студентами прийомів розробки й реалізації цільової програми інноваційного розвитку закладу загальної

середньої освіти, а також передбачати розвиток у них критичності професійного мислення в єдності його всіх структурних компонентів [1].

Отже, виокремлені автором педагогічні умови спрямовані на реалізацію комплексу заходів із розвитку в студентів мотивації, опанування студентами механізмів визначення освітніх цілей, розвитку креативності професійного мислення студентів, використання контекстної технології в професійній підготовці студентів із застосуванням комплексу заходів, опанування ними прийомів розробки й реалізації цільової програми інноваційного розвитку закладу загальної середньої освіти.

В. Ковальчук виділяє педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до роботи в умовах варіативності освітньо-виховних систем, до яких науковцем зараховано такі: спрямованість процесу професійної підготовки на ціннісно-сміслову самовизначення з урахуванням особливостей подальшої професійної діяльності в конкретній освітньо-виховній системі навчального закладу; конструювання особистісно орієнтованих технологій підготовки майбутніх учителів у межах кредитно-модульної системи навчання; створення необхідного розвивального освітнього простору для вільної реалізації особистісної позиції, вибору змісту та способів навчання; міждисциплінарну інтеграцію змісту вищої педагогічної освіти [4, с. 19]. Отже, як педагогічні умови підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів визначаються: розвиток ціннісно-сміслового самовизначення студентів, використання особистісно орієнтованих педагогічних технологій, створення розвивального освітнього простору, міждисциплінарна інтеграція змісту освіти.

Отже, науковці вказують на необхідність ґрунтовних впливів на особистісну спрямованість і рефлексивність студентів, активне використання різних практико орієнтованих педагогічних технологій, включення майбутніх учителів до активної практичної діяльності, покращення методичного забезпечення проходження педагогічних практик тощо.

У дослідженні запропоновано дві групи педагогічних умов, а саме: організаційно-педагогічні, що відповідають забезпеченню зовнішніх умов організації педагогічної практики, і психолого-педагогічні, що забезпечують внутрішні умови підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності. До організаційно-педагогічних умов формування досліджуваного феномена належать такі умови: збільшення тривалості практики підготовки майбутніх учителів під патронатом досвідчених наставників; запровадження в процес професійної підготовки дуальної форми навчання; удосконалення програмно-методичного складника професійної підготовки майбутніх учителів; посилення зв'язків між вищою й середньою школами та

роботодавцями в процесі проходження практики; запровадження проходження практики студентами бакалаврату в одному освітньому закладі.

До групи психолого-педагогічних умов підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності зараховано такі: актуалізація ціннісно-мотиваційної сфери студентів на освоєння інновацій та успіху в майбутній виховній діяльності; забезпечення інтегрованого практико-орієнтованого й виховного характеру змісту процесу професійної підготовки майбутніх учителів, можливість підвищення їхнього рівня знань за рахунок вибіркового навчальних дисциплін; розвиток рефлексивного усвідомлення студентами готовності до майбутньої виховної діяльності в процесі практичної підготовки; наближення професійної підготовки майбутніх учителів до реальних умов майбутньої педагогічної діяльності на основі активного застосування особистісно та практико орієнтованих педагогічних технологій; активізація проходження різних видів педагогічної практики, урахування результатів виробничої практики під час державної атестації випускників.

Окреслені психолого-педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності безпосередньо пов'язані зі структурою досліджуваного феномена. Більш детально зупинимось саме на характеристиці цієї групи педагогічних умов, обґрунтуємо доцільність їх вибору.

Педагогічна умова – актуалізація ціннісно-мотиваційної сфери студентів на освоєння інновацій та успіху у майбутній виховній діяльності передбачає її орієнтацію на адекватні потреби українського суспільства й завдання особистісного та професійного розвитку студентів. Основні риси людини як члена суспільства закладаються під час професійної підготовки, де відбувається розвиток мотиваційної сфери особистості з урахуванням підходів людини до життя й професійної діяльності. Мотиваційна сфера особистості майбутнього вчителя розвивається в процесі його становлення як професіонала, що постійно розвивається й уносить певні інновації та новизну у власну діяльність. Мотивація як феномен регулятивної сфери особистості висвітлюється в працях вітчизняних і зарубіжних авторів (В. Асєєв, І. Бех, С. Дьяков, Є. Ільїн, В. Ковальов, О. Леонтьєв, Д. Мак-Клелланд (D. McClelland), Д. Узнадзе, В. Шадріков та ін.). Так, С. Дьяков доводить, що ціннісно-смісловий осередок мотиваційної сфери особистості визначає її свідомі форми та способи активності. Тому семантичні інваріанти досвіду особистості становлять систему її мотиваційно-ціннісних орієнтацій, які є головними свідомими чинниками її «самостійної активності», на базі чого вона робить свій вибір і приймає рішення [3, с. 37]. Отже, мотиви є предметним втіленням особистісних потреб студентів у ЗВО,

вони автоматично пов'язані із цілями, що майбутні вчителі усвідомлюють як засоби для задоволення потреб у новаціях і майбутньої успішної виховної діяльності.

Друга педагогічна умова досліджуваного феномена сформульована як забезпечення інтегрованого практико-орієнтованого й виховного характеру змісту процесу професійної підготовки майбутніх учителів, можливість підвищення їхнього рівня знань за рахунок вибіркових навчальних дисциплін. Розроблення інтегрованого змісту професійної педагогічної освіти та шляхів його засвоєння розглядається в працях низки науковців (С. Гончаренко, В. Горшкова, Ю. Колесніченко, Ю. Сьомін, Ю. Тюнников та ін.). Ця умова реалізується в професійній підготовці майбутніх учителів шляхом вивчення комплексу психолого-педагогічних дисциплін загальної та варіативної частин освітніх програм вищої школи. Знання з основ проведення виховної діяльності з школярами студенти отримують поступово при вивченні різних дисциплін у процесі професійної підготовки. Така організація освітнього процесу на засадах, які дадуть змогу майбутньому вчителю бути активним суб'єктом навчальної, виховної та майбутньої професійної діяльності, відкриває нові можливості до визначення особистісних цілей і засобів їх досягнення. Особлива увага в цьому процесі відводиться можливостям студентів обирати з переліку вибіркових дисциплін ті, що найбільш цікаві йому й дадуть можливість ознайомитися з основними напрямками педагогічної роботи, у тому числі й із виховною роботою. Завдяки гнучкому курикулуму та індивідуальним навчальним траєкторіям студентів відкривається можливість підвищити рівень їхньої відповідальності за результати власної професійної підготовки.

Третя умова – розвиток рефлексивного усвідомлення студентами готовності до майбутньої виховної діяльності в процесі практичної підготовки передбачає формування їхнього рефлексивного поля. Організація рефлексивного усвідомлення майбутніми вчителями власної діяльності сприяє підвищенню пізнавальної активності студентів. Значний внесок у розуміння рефлексії зробили такі психологи, як К. Абульханова-Славська, Г. Андреева, Л. Виготський, А. Брушлинський, Ю. Кулюткін, О. Лактіонов, О. Леонт'єв, О. Матюшкін та ін. Завдяки педагогічній рефлексії викладач стимулює діяльність кожного окремого студента на регуляцію процесу власного саморозвитку й самовдосконалення. При цьому викладач бере до уваги рівень загальної та предметної підготовки студентів, рівень їхньої активності та вміння узагальнювати результати групової й індивідуальної роботи. Викладач учить студентів виявляти їхні помилки, аналізувати труднощі, що виникли в процесі професійної підготовки, визначати доцільні

дії тощо. Педагогічна рефлексія, що включена до виховної діяльності, є показником суб'єктності й дає змогу особистості регулювати власну активність, впливати на систему норм і стандартів, управляти своєю практичною діяльністю. Отже, роль саме практики в розвитку рефлексії дуже велика. А. Умінська зазначає: «У процесі педагогічної практики окреслюються індивідуальні «прогалини» професійної підготовки, стає очевидною відсутність якостей, необхідних і достатніх для повноцінної ефективної роботи в школі. Тобто рефлексія сприяє визначенню необхідних особистісних професійних якостей кожного певного студента, що є мотивом для оволодіння ними» [10, с. 22]. Отже, педагогічна рефлексія в процесі практики дає змогу майбутньому вчителю усвідомлювати власну значущість як організатора виховного процесу, що зосереджує його особливу увагу на власних досягненнях та успіхах школярів.

Четверта умова – наближення професійної підготовки майбутніх учителів до реальних умов майбутньої педагогічної діяльності на основі активного застосування особистісно й практико орієнтованих педагогічних технологій. Ця умова знаходить реалізацію в освітньому процесі вищої школи як опанування студентами сучасними педагогічними технологіями, які дають змогу підвищити якість як навчального, так і виховного процесів. Загальновідомо, що поняття «технологія» щодо виховного процесу вперше запровадив у педагогічну науку А. Макаренко.

У роботах із проблем педагогічних технологій (В. Безпалько, І. Волков, М. Кларін, І. Колеснікова, М. Монахов, В. Петюков, Г. Селевко) виховні технології розглядаються як особливий їх клас. З погляду наявної педагогічної технології виховання є моделлю реалізації певної педагогічної концепції, системи поглядів на педагогічний процес, ідей, принципів, на основі яких організована виховна діяльність. Технологія простежує розвиток процесу від мети до результату й забезпечує отримання прогнозованого результату [8, с. 462]. Сучасна педагогічна теорія хоча й визнає раціоналізм і доцільність технологічного підходу у вихованні, проте дуже обережно ставиться до впровадження сучасних виховних технологій у процес професійної підготовки, використовує деякі з них (особистісно орієнтовані, здоров'язбережувальні, проєктні, технології саморозвитку тощо).

Більшого поширення в практиці професійної підготовки набули саме технології навчання (інтерактивні, інформаційно-комунікативні, тренінгові тощо), які загалом сприяють покращенню освітнього процесу. Особливого значення для дослідження з метою розвитку практичних умінь і навичок студентів набуває контекстне навчання як предметна сторона майбутньої професійної діяльності, що визначається системою спеціальних

навчально-виховних завдань, моделей, конкретних ситуацій.

П'ята умова – активізація проходження різних видів педагогічної практики, урахування результатів виробничої практики під час державної атестації випускників. Проблеми вдосконалення педагогічної практики присвячені праці таких науковців, як Л. Бражник, Ю. Вакуленко, Н. Дем'яненко, С. Кара, М. Козій, Л. Куліненко, Л. Надкернична, Л. Шульга та ін. Ця умова передбачає пошуки інноваційних підходів до організації педагогічної практики майбутніх учителів, урахування пріоритетних напрямів національного виховання молоді на основі основних ідей виховання на національних традиціях, патріотичного виховання, морального виховання тощо. Активізація проходження різних видів педагогічної практики студентами передбачає її безперервний характер протягом усього періоду навчання, визначення структурно-логічної послідовності її проведення для одержання студентами необхідного й достатнього обсягу практичних знань і умінь відповідно до майбутньої педагогічної спеціальності, запровадження ефективного методичного інструментарію тощо.

Висновки. Отже, виокремлені в дослідженні педагогічні умови – організаційно-педагогічні, що відповідають забезпеченню зовнішніх умов організації педагогічної практики, і психолого-педагогічні, що забезпечують внутрішні умови підготовки майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності, сприяють підвищенню ефективності формування досліджуваного феномена. Використання в комплексній єдності організаційно-педагогічних і психолого-педагогічних умов формування досліджуваного феномена забезпечує створення інноваційного виховного середовища професійної підготовки майбутнього вчителя. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми дослідження. Перспективним може бути вивчення вдосконалення процесу фахової педагогічної підготовки майбутніх учителів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гавриш І.В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інно-

ваційної професійної діяльності : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04 / Харківський національний педагогічний ун-т ім. Г.С. Сковороди. Харків, 2006. 579 с.

2. Дурманенко О. Теоретичний аналіз поняття «педагогічні умови» в контексті моніторингу виховної роботи у вищому навчальному закладі. *Молодь і ринок*. 2012. № 7 (90). С. 135–138.

3. Дьяков С.І. Методика діагностики мотиваційно-ціннісних орієнтацій у дослідженні суб'єктності особистості. *Практична психологія та соціальна робота*. 2007. № 3. С. 36–41.

4. Ковальчук В.А. Теоретичні і методичні основи професійної підготовки майбутніх учителів до роботи в умовах варіативності освітньо-виховних систем : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04 / Житомир. держ. ун-т імені Івана Франка. Житомир, 2016. 514 с.

5. Ковальчук М.О. Формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Житомир. держ. ун-т імені Івана Франка. Житомир, 2017. 282 с.

6. Кончович К.Т. Формування готовності майбутніх учителів філологів до педагогічного спілкування засобами тренінгових технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Мукачівський держ. ун-т. Мукачево, 2016. 300 с.

7. Літвінчук С.Б. Педагогічні умови вдосконалення професійної підготовки у вищій школі. *Наукові праці. Серія «Педагогіка»*. 2017. Вип. 279. Т. 291. С. 10–16.

8. Свириденко С.О. Педагогічні технології виховання самостійності учня. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді* : збірник наукових праць. 2010. Вип. 14. Книга I. С. 460–469.

9. Столяренко О.В. Теоретичні і методичні основи виховання ціннісного ставлення до людини в учнів загальноосвітньої школи : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.07 / Вінниц. держ. пед. ун-т імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2018. 610 с.

10. Умінська А.П. Формування рефлексивної культури майбутнього вчителя іноземної мови у процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Житомир. держ. ун-т імені Івана Франка. Житомир, 2017. 184 с.

11. Хоменко-Семенова Л.О. Педагогічні умови формування готовності майбутніх соціальних працівників до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2013. Вип. 19. С. 252–257.